

ВПЛИВ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЕТИЧНИХ НОРМ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

студент Марочко С.С.
(*наук. кер. асп. Бурлакова І.М.*)

Економічне зростання та економічний розвиток залежать від багатьох факторів, які можна умовно поділити на декілька груп: економічні, політичні, екологічні, соціальні, національно-ментальні тощо. В умовах трансформаційних процесів (особливо, якщо вони тривають занадто довго) дані фактори можуть зазнавати негативних змін, впливаючи на перебіг всіх подій, що відбуваються в економіці, та призводити до кризових ситуацій у всіх сферах народного господарства.

Ефективність взаємодії всіх суб'єктів економічних відносин визначається перш за все їх співпрацею один з одним, через що важливого значення набуває поняття "етики". Як відомо, існує загальнолюдська етика як система норм поведінки людини, їх відносин один з одним та з суспільством в цілому. Поряд із цим в деяких сферах професійної діяльності утворилась своя специфічна етика.

Етика бізнесу є одним із різновидів професійної етики – це етика людей, які працюють у сфері підприємництва. Можна додати, що ділова культура тісно взаємопов'язана з етичними принципами бізнесу, які є її обов'язковими складовими.

Перехідний період негативно вплинув на етичний бік відносин між підприємцями. Сьогодні це проявляється як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівнях. Перший рівень характеризується взаємодією підприємців з державними органами (з боку держави дає про себе знати сформована протягом десятиріч «бюрократична машина», недотримання своїх зобов'язань, неврахування під час економічних перетворень інтересів багатьох учасників економічних відносин тощо), між собою (перш за все здійснення нечесної конкуренції, монополізація ринків), у відносинах зі споживачами (виробництво, продаж продукції або надання послуг неналежної якості, зловживання монопольним становищем, спекулятивні операції тощо) тощо. На внутрішньому рівні етичні норми розкриваються через відносини з найманими робітниками, яким подеколи пропонуються надзвичайно

невигідні умови праці, відбуваються затримання з виплатою заробітної плати, не виконуються взяті на себе соціальні зобов'язання та ін.

Дуже важливим є те, що однією з основних причин недотримання суб'єктами підприємницької діяльності етичних норм є їх бажання отримувати короткостроковий прибуток, не враховуючи при цьому довгострокову перспективу. Дане рішення в сучасних умовах викликане переважно внутрішньою нестабільністю, якої підприємці прагнуть уникнути в будь-який спосіб, в т.ч. за допомогою недотримання етичних норм та нехтування загальноприйнятими правилами.

За даних обставин відбувається втрата довіри учасників економічних відносин один до одного, що значно гальмує економічний розвиток, створюючи додаткові «бар'єри» на шляху до розбудови ринкової економіки та демократичного суспільства.

Етика бізнесу та соціальна відповідальність дуже сильно корелюють з юридичною, а саме з рівнем її дотримання та дієвістю. Недосконалість чинного законодавства призводить не тільки до значного розширення тіньового сектора, а й до погіршення етичності бізнесу. Останнє проявляється в тому, що такі явища, викликані недосконалістю законодавства, як ухилення від сплати податків, приховування частини своїх доходів, несвоєчасна сплата рахунків, неточне та недостовірне ведення обліку доходів та витрат, невідповідальність за забруднення навколишнього середовища стали одними з «норм» здійснення підприємницької діяльності.

Деформація етичних норм відчутно послаблює ринкову орієнтацію економічних суб'єктів, що робить неможливим використання внутрішнього ринкового потенціалу країни та його подальший прогресивний розвиток. Недотримання етичних стандартів та норм може загрожувати добробуту, а подеколи й безпеці всіх учасників економічних відносин.

Подальші трансформаційні перетворення не можуть бути здійснені без врахування впливу етичних норм бізнесу. Однією з головних функцій держави в цьому плані має бути забезпечення стабільних та сприятливих умов для розвитку етичного бізнесу. В протилежному разі перехідний період, який триває вже 17 років, може затягнутися ще на десятиріччя внаслідок глибокої деформації системи етичних цінностей.